

Lukkede Afdelinger ved Opdragelsesanstalter i Ind- og Udland.

Af Overinspektør for Opdragelsesanstalterne, Overretsassessor Brun.

Den 30. Decbr. 1912 bortgik pludselig 18 af de paa Statsopdragelsesanstalten Braaskovgaard anbragte 50 Elever. Der havde forud været nogen Uro paa Anstalten, bl. a. fordi det ikke havde tiltalt Eleverne efter Julehelligdagens Frihed og Velleynet atter at tage fat paa Anstaltslivets dagligdags Levesæt. De vendte kort efter tilbage igen, alle forsynede med Knipler, de havde forskaffet sig i Anstaltens Skov, for at »forhandle« med Forstanderen om at faa frigivet en Kammerat, som om Morgenen var bleven interneret i et af Anstaltens Betækningsrum. Faldt »Forhandlingen« heldig ud, lovede de at opgive Rømningen. Da Forstanderen, som naturligt er, ikke vilde inklade sig herpaa, gik de for Alvor deres Vej, uden at der paa Stedet havdes Magtmidler til at holde dem tilbage. De indfangedes dog for største Delen i Løbet af de nærmeste Dage rundt om i Nabojurisdiktionerne, enkelte under Udvisen af stor Brutalitet ved Anholdelsen. Undervejs havde 4 af dem begaaet Indbrudstyveri, medens 3 havde bellet. Resten havde nøjedes med almindelig Vagabondering.

Deres Alder og tidligere Liv var saaledes: En Elev var 15 Aar, tre 16 Aar, otte 17 Aar, fire 18 Aar, en 19 Aar og en 20 Aar gamle. Kun 2 af dem havde ikke tidligere begaaet egentlige Forbrydelser, men var anbragte paa Anstalten paa Grund af Vagabondering og Smaauærligheder.

9 var af Justitsministeriet fritagne for at sættes under Tiltale paa Vilkaar, at Værgeraadsinstitutionen antog sig dem; 4 var betinget domfældte, og 3 havde dels inden, dels under deres Ophold paa Opdragelsesanstalten udstaaet længere Tids Fængselsstraffe.

En Maanedstid efter rømte ligeledes pludselig 8 Elever fra en sjællandsk Opdragelsesanstalt. Ydre Aarsag var vanskelig at paavise, men efter Forstanderens Opfattelse stod det i Forbindelse med Rømningen fra Braaskovgaard. I ethvert Tilfælde forefandttes ganske det samme ovenfor omtalte Træk, som havde været omtalt i Aviserne ved Braaskovgaardaffæren, nemlig at Desertørerne begyndte med at skære sig 8 forsvarlige Knipler i den nærliggende Skov. Det var jo i paakommende Tilfælde baade en Trusel og et Værn.

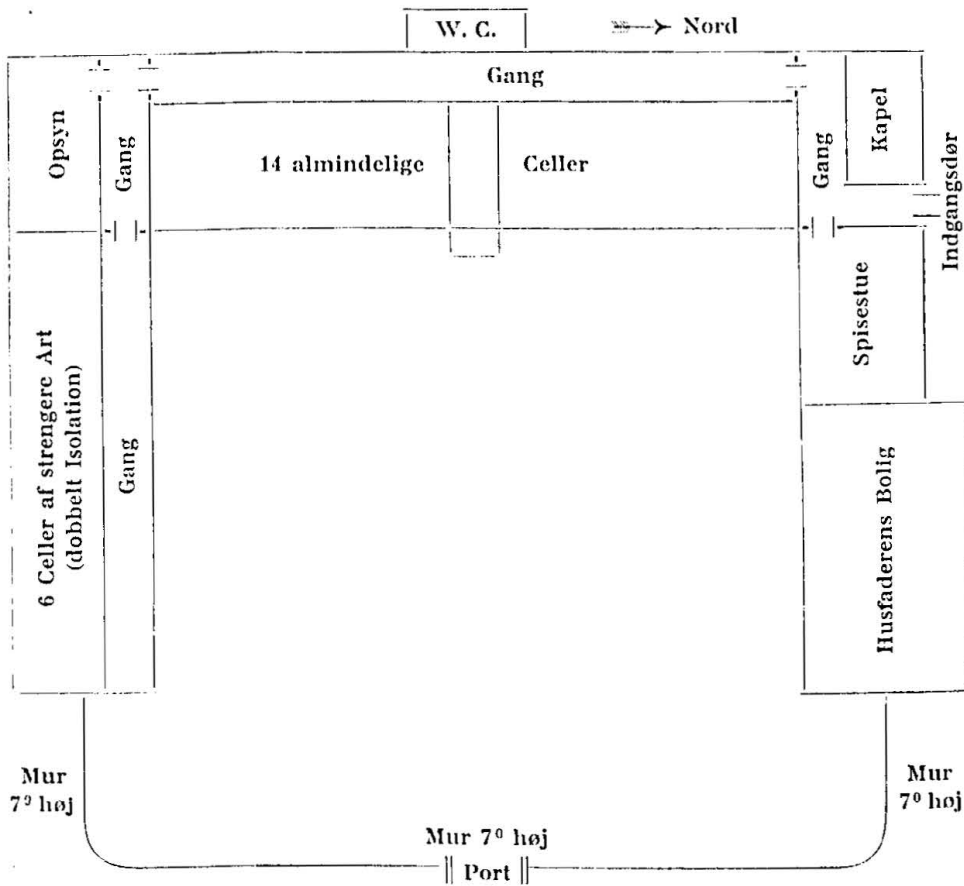
Dette bragte imidlertid Bægeret til at flyde over. Der havde i nogen Tid været forhandlet om Oprettelse af en »lukket Afdeling« paa Braaskovgaard, men hidtil havde disse Forhandlinger ikke sat Frugt i, at der paa Finansloven var bleven stillet Forslag om den dertil fornødne Bevilling. Nu stilledes der imidlertid ved Tillægsbevillingslovens 2den Behandling Forslag om c. 50,000 Kr. til Oprettelse af en saadan lukket Afdeling ved Braaskovgaard, og denne Sum bevilgedes. Denne Afdeling er nu bygget og vil komme til at staa fuldt færdig med Plads til mindst 20 Elever i Begyndelsen af 1914. Det kan maaske derfor have Interesse at se lidt nærmere paa dette Byggeforetagende, der vistnok tør siges at være ret nyt i sin Art.

Det ejendommelige ved denne lukkede Afdeling er, at den er beregnet paa at gaa ind som Led i et større Hele. Der er nemlig for Tiden paa Braaskovgaard en Hovedafdeling som foran nævnt til 50. Eleverne beskæftiges her i større eller mindre Hold med Landbrugsarbejde, Gartneri, Sløjd og Arbejde i Snedkerværkstedet. Desuden gives der almindelig Skoleundervisning og Oplæring i den Husgerning, det let kan falde i Mænds Lod at udøve, derunder Uddannelse som Kokke. Anstalten bruges derhos i ret stort Om-

fang som Lærlingehjem, idet de flinkere og roligere Elever anbringes i forskellige Lærer i de ganske nærliggende Landsbyer Braaskov, Hornsyld og Hornum, saaledes at de bor paa Anstalten, om Morgenen gaar til Arbejdsstedet, spiser deres Middagsmad paa Anstalten og tilbringer deres Fritid og Helligdagene der. Paa den Maade har der i de sidste 4 Aar været skaffet Læreaanbringelse til Eleverne paa følgende Maade: 3 som Malere, 1 som Murer, 1 som Snedker, 2 som Tømrere, 1 som Barber, 3 som Bagere, 3 som Maskinsmede, 5 som Grovsmede, 3 som Sadelmagere, 3 som Gartnere, 1 som Skræder, 1 som Skomager, 1 som Karetmager, 2 som Slagtere. Desuden har 22 Elever været anbragt i Lære paa Anstaltens eget Snedkerværksted. Det er nu Planen at udvide Anstalten med en særlig Landbrugsafdeling, derunder Skovdrift, samt med en særlig Haandværkerafdeling med flere Værksteder paa selve Anstalten.

I dette Kompleks af Afdelinger skulde saa den lukkede Afdeling gaa ind paa den Maade, at den kunde fungere som en Begyndelsesafdeling, hvor Eleven kunde falde i Ro og disciplineres, inden han sattes over i de friere Afdelinger. Men tillige skulde Afdelingen funktionere saaledes, at Elever, der ved Opsætsighed, Rømninger eller Forseelser af forskellig Art har vist sig ikke at være egnede til Livet i de aabne, friere Afdelinger, for kortere eller længere Tid kunde overføres til den lukkede Afdeling. Selve Livet i den lukkede Afdeling leves afsondret fra den øvrige Anstalt. Afdelingen skal styres af en, helst gift, Husfader; der soves i aflukkede Celler, og Livet leves ind mod Gaardspladsen, der er rummelig nok til, at Eleverne her kan beskæftiges med forskelligt Friluftsarbejde. Grundplanen bliver omtrent saaledes:

Den sydlige Fløj indeholder 6 strængere Celler, der er indbyrdes ganske isolerede fra hinanden, og som faar Lys fra Syd. Hovedfløjen har 14 Soveceller, der faar Lys fra Øst. I Kælderetagen indrettes gode Arbejdsrum, ligesom Afdelingen forsynes med særlige Baderum. Der er elektrisk Lys overalt. I den nordlige Fløj bliver Spisestue og Hus-

faderens Lejlighed, som alt nærmere antydtes paa Ridset. Paa Gaardspladsen kan Eleverne beskæftiges med Skærveslagning, Hugning og Savning af Brænde, og mulig tænkes nogen Cementindustri indført her. Om Vinteraftenerne vil der — foruden anden passende Beskæftigelse — blive foretaget Sortering af Frø fra Anstaltens nyanlagte Frømarker.

Den lukkede Afdeling er først og fremmest bestemt til at bruges af Opdragelsesanstalten til dens egne Elever, baade nyankomne og ældre. Men det er dog ogsaa Mening, at der skal være Adgang for andre af Landets Opdragelsesanstalter til at kunne for en Tid faa Elever, hvis Alder og Vanskelighed gør det ønskeligt, anbragt her. Afdelingen bestaar af en Hovedklasse, en Afgangsklasse og en Straffe-klasser. I den sidste tilbringes ogsaa Fritiden i Celle. I Ho-

vedklassen tilbringes $\frac{1}{2}$ Time hver Aften i Spisestuen med Læsning eller anden Fritidssyssel. Samtale er kun tilladt i Arbejdstiden, og da kun for saa vidt Arbejdet kræver det. I Afgangsklassen er Samtale tilladt udenfor Arbejdstiden.

De øvrige Afdelinger er beliggende Nord, Nordøst og Nordvest for den lukkede Afdeling, der ligger paa en Bakke, der skraaner noget ned mod Sydøst.

Forskellen fra de lukkede Anstalter, der findes andesteds, beror navnlig paa det fremhævede Punkt, at den lukkede Afdeling her er et Led i et større Hele, fra hvilken Eleverne ved god Opførsel selv kan arbejde sig op i de frie Afdelinger, men i hvilken de ogsaa ved slet Opførsel kan bringe sig ned. Baade i Schweiz og i Holland har man »lukkede Anstalter«. Navnlig har de hollandske Tugtskoler i nogle Retninger været Forbillede; men der er dog meget væsentlige Forskelligheder, som det vil fremgaa af det følgende. Der findes i Holland 4 saadanne Tugtskoler for Drengene og 1 for Piger, alle byggede efter samme Princip og hver med Plads til c. 50 Elever.

Jeg skal til Sammenligning nedenfor beskrive Tugtskolen i Haren ved Byen Groningen i Nord-Holland. Dermed er de andre Tugtskoler ogsaa beskrevne. Det paa næste Side anbragte Rids viser i store Træk Grundplanen i denne Tugtskole.

Anstalten dannede en sammenbygget Firkant, der altsaa omsluttede Gaardspladsen. En Gang løb rundt langs den indvendige Side af Bygningerne, og derfra gik Døre ind til de forskellige Rum, der alle havde Vinduer ud mod de Anstalten omgivende Haver eller udvendigt liggende Opholds- og Legepladser. Midterpartiet, der hævdede sig noget op over den øvrige Del af Bygningen, indeholdt forskellige Administrationsrum, Venteværelse m.m. Derpaa stødte jeg under et dør aflagt Besøg gaaende til venstre i Gangen paa et Rum, nærmest en Slags Celle, men rummeligt, lyst og godt, hvor en 13 Aars Dreng, der var kommet i 4. Afdeling, Straffeafdelingen, opholdt sig. Han spadserede i Øjeblikket op og ned i en til Cellen

der vendte ud mod de Anstaltens Sidesløje omgivende Haver — Køkken- og Frugthaver, hvad der gav denne Gaard et lyst og venligt Udseende og lidet mindede om et Fængsel. I denne Afdeling maa Eleverne ikke tale sammen og ikke lege. De spadserede, da jeg saa dem, tavse rundt paa Gaardspladsen. Da Frikvarteret var forbi, kom Eleverne ind til Skolearbejde i et lyst og hyggeligt Skolerum, udstyret som ethvert andet moderne Skolerum. Jeg overværede en »Regnetime«, som gik med Liv og Interesse. Senere saa jeg dette Hold inde i et Rum ved Siden af, hvor der gaves Sløjdundervisning, og ved Siden heraf var der et Rum, i hvilket der dreves forskellig Husflid. Efter derpaa at have passeret Afdelingens Spisesal drejede vi ad den indvendig løbende Gang over i den parallelt med Administrationsbygningen løbende Fløj, hvor Soverummene, et for hver Elev, fandtes. Soveceller maatte det vel nærmest kaldes, idet Lyset alene kom ind i Soverummet gennem Døren til Gangen, og denne Dør var den eneste Indgang til Rummet. Den øverste Halvdel af Døren var forsynet med stærkt, ganske klart Glas. Jeg husker, at jeg efter Opfordring slog lige saa stærkt, jeg kunde, paa Glasset med et stort Nøgleknippe, uden at det gjorde Glasset noget. Der var ogsaa i denne Fløj gode Baderum, baade Kar- og Brusebade, og Drengenes Toiletrum. Bygningens sidste Fløj indtoges af 3die Afdelings Rum. Hertil overføres Eleverne, hurtigere eller senere, alt efter deres Opførsel i 2den Afdeling. Forskellen markeredes tydeligt ved, at jeg, da jeg i Frikvarteret traadte ind paa den ogsaa her indgitrede Gaardsplads med Have om, saa en Fodbold efter et velrettet Spark fare omtrent lige forbi min Næse. Man trænede til en Kamp, og Passiaren gik ogsaa lystigt mellem Eleverne. Med andre Ord, her i denne Afdeling maa der leges og tales indbyrdes. Derhos gaves ogsaa Undervisningen i noget friere Former, ligesom der ogsaa her fandtes en Sløjd- og en Husflidssal. Ud over den rent elementære Undervisning i Sløjd og Husflid gaves der ingen Oplæring i Haandværk og, bortset

fra Undervisning i Gartneri og Havearbejde, ingen Uddannelse til Landbrug.

Eleverne anbringes her i en Tid af indtil 1 Aar, naar de er fyldte 14 Aar, medens yngre Drengene kun maa være her indtil 6 Maaneder. Anbringelsen skyldes altid Beslutning af en eller anden Domstol; det angives i Beslutningen, i hvor langt et Tidsrum Eleven skal opholde sig der.

Medens langt fra alle Pladser var belagte i »Haren«, og det samme heller ikke helt var Tilfældet i Dreng-Tugtskolen ved Nimwegen i det østlige Holland, var derimod alle Pladser optagne i Tugtskolerne i Ginneken og Velsen i Sydvestholland. Man forklarede dette paa den Maade, at Tugtskolen i Haren ved Groeningen og til Dels Tugtskolen ved Nimwegen skulde optage de nordlige og østlige Provinsers Børn, hvor Befolkningen hovedsagelig levede af Agerbrug, og hvor der ingen store Byer var. Derimod laa de store Byer i de sydlige og vestlige Dele af Landet, Haag, Utrecht, Rotterdam og Amsterdam, og her levede den store industridrivende Befolkning, hvorfra Belægningen rekrutteredes langt stærkere end fra Landbefolkningen.

Som disciplinære Strafmidler var foreskrevet Forbud mod Brevskrivning og Tab af andre Goder, ringere Kost (Vand og Rugbrød) og Anbringelse i Cachot i et, som det viste sig, kun svagt oplyst Rum, mørkere end de Betækningsrum, vi bruger paa vore Anstalter. Derimod siges udtrykkelig i Strafglementet, at Krumslutning og legemlig Revselse er forbudt. Man forstaar, at Desertioner saa godt som ikke fandt Sted, hvad selve Bygningsmaaden jo ogsaa i høj Grad vanskeliggjorde. Man tilskrev det ogsaa den Omstændighed, at Eleverne vidste, at de i saa Fald var udsatte for bagefter at blive anbragte paa en egentlig Opdragelsesanstalt. De regnede, ganske som vi herhjemme kender det, alene efter, hvor lang Tid Frihedsberøvelsen varede.

I Schweiz danner Tvangsopdragelsesanstalten ved Aarburg i den nordlige Del af Landet en fuldkommen lukket Anstalt med Plads til op mod 60 Elever. Det er dens ejen-

dommelige Beliggenhed, der bevirker dette. Den ligger nemlig paa en Klippe med lodrette Fjeldvægge, og en stejl Bjergryg fører op til Indgangen, der er sprængt ind i Klippen. Gennem en kort Tunnel kommer man ind i Forgaarden, der er rund og ligner en kæmpemæssig Brønd. Herfra fører en ny Tunnel ind i Klippens Centrum, og derfra fører en Trappe med c. 100 Trappetrin opad udmundende i Anstaltens Gaard. Alle Anstaltsbygningerne ligger spredte paa et Plateau og er ganske utilgængelige udefra paa Grund af de lodrette Fjeldvægge, ligesom Rømning gennem Vinduer eller Døre af samme Grund er udelukket. Eleverne sover alle i Celler, hvor de delvis ogsaa opholder sig udenfor Skole- og Arbejdstiden, f. Eks. endog Søndag Formiddag. Der var Værksteder for Snedkere, Skrædere, Skomagere og Kurvemagere, ligesom Anstalten havde sit eget Bageri. Smedie havde man derimod ikke, men længtes derefter. Der gives ogsaa Skoleundervisning. Derimod maatte Landbrugsarbejde efter Beliggenheden være udelukket.

Efter mit Skøn savnede man baade ved Tugtskolerne i Holland og ved Anstalten ved Aarburg et Mellemlid, inden Overgangen til Livet udenfor Anstaltens skærmende og støttende Indflydelse skete. Det er det, man har søgt at skabe ved at bygge en lukket Afdeling ved Braaskovgaard, hvorfra Eleverne kan gaa over til friere Afdelinger, inden Udskrivningen fra Anstalten finder Sted.

Ogsaa i Tyskland er man i den seneste Tid begyndt at skabe lukkede Afdelinger ved de bestaaende Anstalter. Saaledes ved Anstalten i Rechling i Holsten og vistnok ogsaa ved en Anstalt i Hannover og i Westfalen. Da det endnu ikke er faldet i min Lod selv at se disse Anstalter, skal jeg ikke her komme nærmere ind paa dette Forhold.